

CZU: 94(=16)"18"(092)

CONCEPTUL DE POPOR ȘI NAȚIUNE ÎN SCRIERILE SLAVISTULUI

A.F. HILFERDING (А.Ф. ГИЛЬФЕРДИНГ)

Ion EREMIA

Universitatea de Stat din Moldova

Alexandru F. Hilferding (Гильфердинг) (2(14).07.1831 – 20.06(2.07)1872), a fost unul dintre istoricii-slaviști remarcabili din Rusia secolului al XIX-lea, un slaveanofil convins, ideolog și teoretician al panslavismului. În anii 1856-1858 el a ocupat postul de consul general al Rusiei la Saraevo (Bosnia). În expunerea opiniilor sale despre locuitori, despre populație, Alexandru F. Hilferding utiliza termenii *popor*, *poporație*, *națiune*, *naționalitate*, *neam*. Alexandru F. Hilferding utiliza toți acești termeni numiți mai sus în calitate de sinonime, de termeni interschimbabili, fără a face vreo deosebire calitativă a sensurilor exprimate de aceștia. Un interes deosebit pentru noi prezintă și înțelegerea de către autor a dihotomiei român/moldovean. Scriind despre prezența altor popoare în componența armatei austriece pe timp de pace la mijlocul secolului al XIX-lea, Alexandru F. Hilferding îi menționează pe nemți, italieni, români sau moldoveni (румынов или молдаван) și pe maghiari sau unguri (мадьяр или венгров). Așadar, după cum autorul nu vedea în „maghiari sau unguri” două popoare diferite, exact așa și în cazul „români sau moldoveni” Alexandru F. Hilferding nu subînțelegea două popoare diferite. Referindu-se la populația Bosniei de la mijlocul secolului al XIX-lea, Alexandru F. Hilferding scria că ea este alcătuită, așa cum se înțelege acolo, dar și conform recunoașterii oficiale, din *trei popoare* (*три народа* – subl. A.G.), care aparțin aceluiași *neam* (племени) al sârbilor și vorbesc aceeași limbă. Aceste popoare sunt **turcii**, adică musulmanii, explică Alexandru F. Hilferding; **latinii**, numiți altfel *Krșteni* sau disprețuitor *șokți* (croat. *šokci*, sârb. *шокци*), adică catolicii, explica autorul; **sârbii**, numiți altfel *Rișteni*, adică creștini, sau disprețuitor *vlahi*, adică ortodocși (православные), explica el. Într-o notă de subsol Alexandru F. Hilferding mai face o explicație, anume – că ortodocșii sunt numiți de către catolici *vlahi*, iar musulmanii alătură acest nume către creștinii-raiale de ambele confesiuni, de altfel, conchide autorul, se pare, totuși, prioritar față de ortodocși.

Cuvinte-cheie: români sau moldoveni, latini, turci, sârbi, neam.

THE CONCEPT OF PEOPLE AND NATION IN THE WRITINGS OF SLAVISTS HISTORIAN A.F. HILFERDING (А.Ф. ГИЛЬФЕРДИНГ)

Alexander F. Hilferding (Гильфердинг) (2 (14) .07.1831 - 20.06 (2.07) 1872), was one of the remarkable Slavists historians of 19th-century Russia, a convinced Slavophile, ideologist and theoretician of Panslavism. In 1856-1858 he held the post of General Consul of Russia in Sarajevo (Bosnia). In exposing his views on the inhabitants, on the population, Alexander F. Hilferding used the terms people, population, nation, nationality, lineage. Alexandru F. Hilferding used all these terms mentioned above as synonyms, interchangeable terms, without making any qualitative difference of the meanings expressed by them. Of particular interest to us is the author's understanding of the Romanian / Moldovan dichotomy. Writing about the presence of other peoples in the Austrian army during peacetime in the mid-nineteenth century, Alexander F. Hilferding mentions Germans, Italians, Romanians or Moldovans (румынов или молдаван) and Magyar or Hungarians (мадьяр или венгров). Therefore, as the author did not see in "Magyars or Hungarians" two different peoples, just as in the case of "Romanians or Moldovans", Alexander F. Hilferding did not treat them as two different peoples. Referring to the population of Bosnia since the mid-nineteenth century Alexander F. Hilferding wrote that it is composed, as understood there, but also according to official recognition, of *three peoples* (*три народа* – subl. A.G.), who belong to the same *family* (племени) of Serbs and speak the same language. These people are **Turks**, that is, Muslims, explains Alexander F. Hilferding; **Latins**, otherwise called *Krșteni* or scornful *Šokți* (Croatian *šokci*, Serbian *шокци*), meaning Catholics, explains the author; **Serbs**, otherwise called *rișteni*, i. e., Christians, despising Vlachs, i. e., Orthodox (православные), he explains. In a footnote Alexander F. Hilferding gives another explanation, namely, that the Orthodox are named *Vlachs* by the Catholics, and the Muslims attach this name to the Raya-Christians of both confessions, otherwise, the author concludes, it seems, as a priority, also to the Orthodox.

Keywords: Romanians or Moldovans, Latins, Turks, Serbs, family.

Prezentat la 11.09.2019

Publicat: decembrie 2019